

Ол халкыбызны акъялманы, бети, насийхатчысы, билгичи, кертни бла тюзлюкню жакчысы, жаны-тини болганды

МЕЧИЛАНЫ КАЗИМ ТУУГАНДЫ – 160 ЖЫЛ

Газета издаётся на балкарском языке с 1924 года.

Интернет-версия: gazeta.zamankbr.ru

ЗАМАН

Шабат күн, этыйык ай (октябрь), 19 2019 жыл №9№125-126 (20703)

КАБАРДЫ-МАЛКАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ ВРЕМЯ ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Къырап жумушла

Казбек Коков Цифралы экономиканы айнытыу жаны бла советни жыйылыууна къатышханды

Тонене Сочиде Къабарты-Малкъарны Башчысы Казбек Коков РФ-ни Федерал Жыйылыууну Федерация Советинде Цифралы экономиканы айнытыу жаны бла советни «Акыйлы шахардан цифралы регионга» деген ат бла бардырылган жыйылыууна къатышханды. Ол «Цифралы кепир заманга къару» деген 7-ти битеурессей форумун чеклеринде ётгенди. Кенгеш медицинага бла билим беруге шибдого системаларды жашу журтла-коммунал комплексе цифралы технология-

ланы синдириуге, шахарда жашаганыла тынчыктылы болуула къурай туруп асламысында ата журтлу телекоммуникация оборудованни хайырланууга энци эс бурулганды.

«Адамла жашаган тийрелеринде халгъа эс бурдыла, подбездриден чыкъсала, арбалардан не бола турганын керюрге соеудле. Ол жумушун толусунлай муниципалитетни боюнуна салып къойгандан а бир журтло маргана жонду. Муниципалитетге аха бла къылай жалчытылганылар биз билебиз.

Аны бла ала арбалзаны тапландыруу бла байламлы ишни тамамлаилык туюкюлюе. Ол окизи бла бизни да боруубуду» дегенди сенатор Андрей Турчак.

Къабарты-Малкъарда «РФ-ни цифралы экономика» деген миллет проектин 6 регион кесгеи жашууда бардырылды: «Информация инфраструктура», «Цифралы экономикага кадрла», «Информациялы къркоруусузулк», «Цифралы ишни зонинга келишдириу», «Цифралы къырал управление», «Цифралы технологияла». Алагъа кере

республикада 172 социал объектини шартланы терк жиберуиуну сетине къошаргъа, керкомюдени жыйындарду эм айыруучу арала къураууну, ол санда тау жерледе, электроэнергия бла кюн электростанциялары болушуклары бла жалчытыргъа, сабийлеге цифралы билим беруу жаны бла комплексле ачаргъа, «Активный граждани» сервисни кийирге, пассажир транспорхта автоматизацияланган контроль бардырыргъа эмда башка мадарла терге белгилениди.

КЕНГЕШ

Бюджет къалай толтурулганына, миллет проектлеге белюннген ахча къалай къоратылганына къаралганды

КъМР-ни Башчысы Казбек Коков республиканы Правительствосуну, толтуруучу властын федерал органдары регион управлениелары, район администрацияны таматарлары бла кенгеш бардырганды. Анда социал сферада бла экономикада болуучу юсюнден селешингенди. Быйылны 9 айында жашу ону айнытуу эсептери сюсюндеди, КъМР-ни бюджетни къалай толтурулганына, миллет проектлеге бла целевой программаларга белюннген ахча къалай къоратылганына къаралганды.

КъМР-ни экономиканы айнытуу министрini къулгуну толтуруучу Рахайданы Борис билдиргенге кере, жылны башындан берге промышленный производствон индекси 103,7 процентке, эл молк продукцияны өлчмни 103,2 процентке неда 31,8 миллиард сомгъа жетгенди. Баш капиталга салынган инвестицияла 12 миллиард 790 миллион сомгъа вери кебейгенди эмда өлчмтирны кърюмюлеринден 14,8 процентке аслам бол-

гандыла.

Къабарты-Малкъарны бирикдилген бюджетни файдасы 28 миллиард 12,4 миллион сом, къорандары уа 26,2 миллиард сом болгандыла. Республиканы казнагъа алайыи эмда налоглардан бла налоглардан тышындан тошген ахчага да отчт кезуиуну кичюуде 18,2 эмда 6,8 процент къошулганды.

Кенгешде дагъыда «Шахарлада тынчыктылы халны къурау» федерал проектке кере районлада бла элдеде тапландыруу ишле,

муниципал жолланы бузулган объектилерини таллайына тынгылы ремонт этиу, республиканы районларында культура эм спорт укредениланы быйыл тамамларга белгиленген къурулушлары не халда болганына сюсюндеди. Къу арты-къыш кезуге жашу журтла-коммунал молк комплекс, социал инфраструктура да къалай хазырланганына энци эс бурулганды.

Казбек Коков министрле кабинетине бла район башчылага белгиленген

КъМР-ни Башчысыни бла Правительствосуну пресс-службасы.

ЖАШАУУ ЭМ ЧЫГЪАРМАЧЫЛЫКЪ ЖОЛУ

Хар сёзю, хар чыгармасы жүреклеге терен тюшгенди

Малкъар адабияты поэзия мурдурун салгын акъялман Мечиланы Казим 1859 жылда Холан-Баянны тарында Шыкы элде уста Темирчи Беккини уллу юйорюнде тууганды. Казим сол аягы ашыкъдан терс айланп туугъаны себелли, Бекки аны окуугъа берип, эфенди терге мурат этгенди. Ол заманда Шыкыгъа Къумукъдан Эфендиев Хусайна деген эфенди кечюп келгенди. Ол юйюнде арап тилде сабийле окутханды. Казим анга эки жыл жүрюп, арапча окуугъа, жазаргъа юйренгенди. Баяннында медиресе ачылганда, Шыкыдан ары жүрюп, анда да юч жыл, андан арысында Осетияда Лежкен атлы элде медиреседе да окуугъанды.

Ол алада шерхатны, исламны тарыхындан сора да, арап, фарси маданиятларындан, географиядан, астрономиядан да билим алганды. Къара танып, Къуран окуугъанылыкъга, намазын къоймагъанылыкъга, Казим да, атабыча, Темирчи болганды. Жыр, назму къурап гитчелигинден, элде медиреседе окугъанындан башлагъанды. Аланы арап харфла бла жазгъанды.

Шауаланы Магометни къызы Къанитат бла юйдегили болганды. Аланы сегиз жашлары бла алты къызлары болганды. Жыйырмачы ёморни аллында ол «Тарыгъу», «Рахму этер Аллах адам

Горбегеи жумушлары бла кеп адам жорюгенди. Къартла да аны аллында нгышкы жыйылгандыла, жашу болумларыны юсюнден халар айтхандыла. Ол, кюн кермей, жашулары алай бла озуп баргъан сабанчылары, малчылары харкюнлюк къайгылары – теңгюзлик, къолай сызыкъ, зумулукъ жаш Казимни жюриегин кюйдоргенди. Ол Къуран сураланы тынч, уста айтханыча, халкыбызны жашу турмушун, ол сынган азапны – къолайсызлыкъны, теңгюзлигин, тюзлюксюзлюкню, зумулукъну – назмулагъа салып, алай айтханды. Эсде сакълангандан анда жазылган назмуларындан бир къаууму быладыла: «Къар жауады», «Апсаты» (1886 ж.), «Сагъш» (1888 ж.), 1891 жылда «Тажир бла Зухур» деген белгили поэмасын жазганды.

Жыйырмачы ёморни аллында ол Мечиланы Казим отуз жылында

СЫЙ БЕРИУ

Эсгертеме, аны төгереги да энди кёзге хычыуун кёрюнедиде

Тонене Бабугенде Мечиланы Казимни жангыртылган эсгертеме ачылганды. Аны къуандына тапландырылган майданга келле келгенди. Аланы араларында РФ-ни Къырал Думасыны депутаты Тежикланы Заур, КъМР-ни Парламентини бла Правительствосуну келечилери, КъМР-де Адамны эркинликери жаны бла уллономоченный Зумакулланы Борис, КъМР-ни Парламентинде Жамауат

Къара-Оуу, Огъары Малкъар, Бабугент, Къащхатау элени таматарлары эм башка оючулары, КъМР-ни Жазуучулары союзуун председатели Белпайланы Муталип, философия имулыны доктору, профессор Эфендианы Салих, КъМР-ни халкъ поэти Совайыны Ахмат эм башкала бар эдиле. Тышындан келген къонокъла да кеп болгандыла.

Эсгертемени төгереги да жангыртылганды, кёзге хы-

төгерегин чыракъла жарытадыла, голле, колголе боседиле. Жолу башында аркада уа «Мечиланы Казим» деп жазылыпды. Бу ишни башламчысы Муртазаланы Борисди. Аны поэтни 160-жыллыгына бу тийрени тал халгъа келтирирге керкеди дегенин эллиле барысы да бирна дурус кёргенди. Къурулушчула уа ол ишни эки ай бла жарымын ичинде тамамлагъандыла. Мечиланы Казимни эсгертемеине голле салынгандан сора, аны ачылууна къатышханла закыйини туугъан эли Шыкыгъа атлангандыла. Анда уа Казимни юйюню арбазында билгъы назмула эшитилгенди.

ХОЛАПАНЫ Марзят. Сурталны автор алганды.

советни башчысы Бечелланы Илийс, КъМР-ни Парламентини алгынны спикери Чечелланы Анур, Черкек районун администрациясыны башчысы Муртазаланы Борис, Бызыгы, чычуун кёрюнеди. Аллында уллу майдан ишленип, плитка салынганды. Бери келип солурга сойентеге шитчикле орнатылгандыла. Шаудан суу акгъан жер да барды,

Эсгертиу

«ЗАМАНА» жазылыуу башланганды Хурметли жамауат!

«Заман» газетге 2020 жылны биринчи жарымына жазылыуу башланганды. Бу магасалны жумушуну сиз почта связыны квайсы белюмонде да тындырыргъа боллукъсуз. Ахчы ишни болжалга салмагъыз.

Жазылыуу алты айгъа багысы – 669 сом 13 калек.

Бизни индексибиз – 51532

Ахыры.
Алпы 1-чи бетдеди.

Биринчи кере хаж кылырга ол 1903 жылда барганды. Жолоучулугунда, Мухаммат файгамбары сыйлы ташына баш ургандан сора да, төгөрөгө айлантып, көп билеге излегенди. Алай көргөн заттары кыуандырмаганды аны – жарлы кыяда да азап чеккени көргенди. Жарсууга, поэти Шаркыга биринчи жолоучулугунда жазган затлары сакланмаганды. Андан кыйтханда, ол арткактыларын чачып: «Мен мектептерин байлык бууду» деп, китاپтарын көргөзгөнди.

ХАР СЁЗЮ, ХАР ЧЫГЪАРМАСЫ ЖЮРЕКЛЕГЕ ТЕРЕН ТЮШГЕНДИ

Сора эпилерини тилеги бла Бёзюланы Чөпөлгө эфрендини кызы Билимат жазып алган «Итилик бла заманлык» деген назмусун окуганды. 1909 жылда. Темир-Хан-Шурдана (Буйнакск) Асанланы Локаманы «Кылык кытабы» чыкканды. Анда Казимни «Иман-ислам» поэмасы да басаланганды.

Казим башкалга ушамагъан хаж жерде азылыккы азансыны. Ол революцияны баш идеологиясыны жакчысы да андан болганды. Кумукъда, Багдадда, Стамбулда да ол халкына эркинлик тилегин, излегенин кыймаганды. «Атасын жашына осуугында» да ол осым барды.

Торленип чыккыан назмула азын бююн, оюмлары окуна сакланмаганы авторну бек жарытканды. Ырды келип, шыкычыла бир нечча кере кыйынлык көргөн сора аланы Кичибалыкыга кёнорюрге оную этилгенди. Аяк гиреп болмазын аныгалаган Казим эпилерини эплеринде чыккыанды ол кеси да соймеген жолга. Алай бла 1940 жылда Кичибалыкыга көнгенди.

1909 жылда. Темир-Хан-Шурдана (Буйнакск) Асанланы Локаманы «Кылык кытабы» чыкканды. Анда Казимни «Иман-ислам» поэмасы да басаланганды. 1909 жылда. Темир-Хан-Шурдана (Буйнакск) Асанланы Локаманы «Кылык кытабы» чыкканды. Анда Казимни «Иман-ислам» поэмасы да басаланганды.

Азылыкыга чакырылула анга байланы, билени илеринде көп душманла чыгарганды. Алай а халкына насып жазып излеген поэти сёзон а сайырамаганды. Жангы жашауу жакшылары тау жамаууларда намыс жоргоен Казимден болушук излегенди. Аны Нальчикке Ишчи см солдат депутаттаны советтерини 1-чи сёздүланы чакырганды.

Къартлыгында жер алышуу кыйын болганын бамды. «Елюм келир» деген назму аны ол заманда этген сартышларыны бир кесетди. Аны ол халып аныгалаган калам кыарындашлары Къулыяны Къайсын бла Отарланы Керим келип, тууган элиден ажажаш, биринчи кытабы кыуан орунуна жарсы берген тагматын жалсарып, көлөн алып турганды.

осперинде муслиман мифле, ол заманда алада жоргоен таурула бла шагырьле болганды, арап элге, куму тозлогө, сабангаула да айланганды.

болганды. «Учуула жырын», «Сауут алыгыз кьолгъа», «Солтан-Хамитни жырын», «Ит кьазаакла терс кетелге...», «Жашла, сизге ата сёзюм», «Большевик жолу жулугузу» деген эм башка назмулары, «Жашыма» деген куюно да ол заманда жазганды.

Улуу Ата журт уруш келтирген кыйгыла алдагылыны унуттурганды. Ала бери жуукълашканда, аны жашы Асхат, эл советни таматасы, бандитлеги кьолларындан жоюлганды.

Кечеледе, аулак отпаны кытарланда аралпы малчылары юй, кыш жашауларын көргенди, аланы жырларына, тауруларына тынгалп, аланы да малчылар кыйюуланчыла, жарсыулары көп болганын көргенди. Казим ол дун мухажиринде дунияда кыйынлыккы кёплогөне жанганды тышонгонди. «Кеме бла тенгизден де ёткөм...», «Бийик таулары башында...», «Мусоны кытапал, Тур тауна чыккынд...», «Дуня деген алай кыйайн, тик жолду...», «Бу дунияда кыуан азды, бушу – көп...» деген эм башка, Торкде, Арапта назмуларында ол тенгизликни куюенден айтды.

Жангы власть орналгандан сора аны, бизинча, аз адамлы миллетлеге кыйгырыуу малчыны, сабанчыны да торлендиргенде, бек алгъа эс алыккы жаркышандырууга бёлюнгенде, Казим хажи анга жюрекден кыуанганды. «Ык-кыйлапх болган табу», «Окьюк», «Окьюу ишде артка кылам», «Пионерлеге», «Колхозчу жашлага», «Осуатым курсант жаша» деген назмулада жаш адамданы билги алыгъа чакырыды. «Ишчи, элли уланлары», «Ишлеген», «Жарлы чалгы чалалла», «Жюреклени жарыуу», «Къарындашыкы», «Биз», Жангы жаркык», «Сабанчылык» деген эм башка назмуларында да Казим ол жылдада жазганды.

1944 жылда 8 мартта ол малкьар халк бла бирге тууган жеринден кысталып, ахыр жортуулуна – кыйын мухажирликке – чыкканды. Ол, жамаутыны кыйналганын көрөп, назму окуйу, ууз берө, зикир айта, белгисиз жолу кыйгыларыны селейтирге жорешкенди. «Жарлы Халкым», «Таукел этейки биз бюгон» деген назмулары да ол конюледе жазылганды.

Биринчи дуния уруш (1914 ж.) башланганды, аны кыйынлыкты тау тарлагы да жеткенди, Казим жерин, ырсыкыны да патчалла юлешкенди, аны ючюн баргын сөрмешеге, от ижерн жарлыла киргерлени айтды: «1914 жыл», «Керти айты» – деди Аллах...», «Жулукк кёлдү, ыркы жок...», «Латчак дейле, аскер дейле...», «Бюгон горджи алында...», «Боранга урбалла, кьарла жаулау!» эм башкала.

Мюлк, адабият, культура, искусство жениги аяныч барганына кыуанган, жангы властын игилерини махтаган Казимни 1932 жылда колхоз ишде уадирликени 1-чи сёздүлерине депутатка айырдыла. 1934 жылда ол халк назмулары Нальчикде бардырылган сөздөрине кыташканды. 1937 жылда, анд акуларына кыуан жасап саргандыла, Казимни тууган да этендиюле, Совет властка кыажау, аны ишине эжит болгъын окуму назмула жазса деп. Аны тумакъ этерге уа халкдан кьоркьгандыла, баям. Алай биринчи эди сыйы-намысы.

Казимни койроу кёпчючюкюде Къазастанда Киров районуна Анабулак совхозуна, ахулары уа арада эски километр болган Талды-Курган облыстына Кыратал районунда Тельман колхозга тошгенди. Ол ачы кезиуде жашылдып, Казимни дагында эки назмусу сакълангандыла «Ырзакылык» бла «Осуат».

«Бу уруш баш уруш тоюндю, дуняны кыташдырган уруш болукду. Не бир уллу кыйынлыккы тошкунди, не бир уллу торлену болукду», – деген Казим 1905 жылдагы революция келир болганын кыугунчысу эди деп, жангы торленулеми тылыуун аныгалаганды. «Тау билери, сизге сёзюм...» деп да андан эсертгенди жашуу илеринде. Жарылагы уа «Азылык деген терер» деген назмусун атаганды.

1938 жылда Казимни СССР-ни Жазуучуларыны союзуна алгандыла. Экинчи жый анга «МКАССР-ны искусстволарыны сыйлы кыулукчусу» деген ат атылганды. 1940 жылда аны «Мени сёзюм» деген малкьар тили биринчи кытабы дуния жарыгын көргенди. Алай ол поэти кыуандырмаганды.

Жашаган оюнде 1989 жылда поэти музей ачылганды. Нальчикде ариу орам, жаш тёпю библиотеке да акылманын атын жореткенди.

МУСУКАЛЫН Сакинат,
«Заман» газетин маданият бёлюмюно башчысы.

АКЪЫЛМАН ЭМДА МИЛЛЕТ АНГЫ

Не заманда да тюзлюк излеген

Улуу поэти ёню – заманны хорлап, ёмюрле бла эшитилип турган халк аязы болды. Иги поэтри болмагъан халк тилеги адамга ушагъанда кёнореду. Халкыга, насыбына, тилеги тоюндю – аны сёз усталары, Казим кибик, уллу поэти да барды. Биз кыргызларына арасында кесибин жарлыга санамазча, ийменмезча, миллетибиз алай керти да кечлю, демениги фазмуну ёсдорени биге уллу кыуанчы.

Бизни да, бар халкылачына, тарыхлы жолубуз да болганды. Жолу мамукдан бола келген бир миллет да жокду. Биз аны иги билебиз. Алай бизни халкыла дагыда бир бөлөк миллетте бла бирге жангы заманланы тарыхында болмагъан кыйынлыккына чегере, алага чидарга тошгенди. Ол конюле да узык жолларында кьара тумалланы ичинде болмагъанча, халкыбыз ул болмай кылды. Казимча усталар болган, биз жангыбыз кёрген, сойген, ахшы, ариу тилибиз, аналарыбызны, аталарыбызны тили да сау кылаганды. Малкьар халккы көп заманлада кесини кишигин, эрлигин, чидамлыгынын, не кыйынлыкка да хайт деп туталганын көргөзгөнди.

Поэти ууллугуу кёл-аз кыюуганга, көп неда аз жазог кеткенди тоюндю. Чыгармаларыны кыймаганды. Россейди уллу поэтри Грибодову бла Тютчев аз жазгъан ул болмай кылды. Казимча фазмуну уллулуугуна жангы фазмусу окуна шагытлыккы эталлыкты. Фет Тютчевге айтылган назмусунда, аны гиче кытапчыгыны бозманга салсанг, ол уллу тумладан ауур болукду деп андан жазганды.

Казим кьоркьаклыккы билмеген, таукел, батыр киши, хай заманда тюзлюк излеген, хай деген адам болганды. От жорекли, тири киши, анасына бир аягы акъсакъ болуп тууганыгына, Арабстанга баргъан замаларында тозе эгер саплары сауландан эсе теркирек, алгырак минип

Бизни да, бар халкылачына, тарыхлы жолубуз да болганды. Жолу мамукдан бола келген бир миллет да жокду. Биз аны иги билебиз. Алай бизни халкыла дагыда бир бөлөк миллетте бла бирге жангы заманланы тарыхында болмагъан кыйынлыккына чегере, алага чидарга тошгенди. Ол конюле да узык жолларында кьара тумалланы ичинде болмагъанча, халкыбыз ул болмай кылды. Казимча усталар болган, биз жангыбыз кёрген, сойген, ахшы, ариу тилибиз, аналарыбызны, аталарыбызны тили да сау кылаганды. Малкьар халккы көп заманлада кесини кишигин, эрлигин, чидамлыгынын, не кыйынлыкка да хайт деп туталганын көргөзгөнди.

Поэти ууллугуу кёл-аз кыюуганга, көп неда аз жазог кеткенди тоюндю. Чыгармаларыны кыймаганды. Россейди уллу поэтри Грибодову бла Тютчев аз жазгъан ул болмай кылды. Казимча фазмуну уллулуугуна жангы фазмусу окуна шагытлыккы эталлыкты. Фет Тютчевге айтылган назмусунда, аны гиче кытапчыгыны бозманга салсанг, ол уллу тумладан ауур болукду деп андан жазганды.

Казим кьоркьаклыккы билмеген, таукел, батыр киши, хай заманда тюзлюк излеген, хай деген адам болганды. От жорекли, тири киши, анасына бир аягы акъсакъ болуп тууганыгына, Арабстанга баргъан замаларында тозе эгер саплары сауландан эсе теркирек, алгырак минип

Казимни куюенден акъсакъал биринчи кесинде тийишли китаптары октябрь кыйылап калады. Казимни куюенден акъсакъал биринчи кесинде тийишли китаптары октябрь кыйылап калады. Казимни куюенден акъсакъал биринчи кесинде тийишли китаптары октябрь кыйылап калады.

Казим кьоркьаклыккы билмеген, таукел, батыр киши, хай заманда тюзлюк излеген, хай деген адам болганды. От жорекли, тири киши, анасына бир аягы акъсакъ болуп тууганыгына, Арабстанга баргъан замаларында тозе эгер саплары сауландан эсе теркирек, алгырак минип

Казимни куюенден акъсакъал биринчи кесинде тийишли китаптары октябрь кыйылап калады. Казимни куюенден акъсакъал биринчи кесинде тийишли китаптары октябрь кыйылап калады.

Казимни куюенден акъсакъал биринчи кесинде тийишли китаптары октябрь кыйылап калады. Казимни куюенден акъсакъал биринчи кесинде тийишли китаптары октябрь кыйылап калады.

Бизни, таулу поэтни, барыбызны да жолга Казим салганды. Биз анга бек баргъа болукду. Ислап этерге керек биз. Биринчи устабыз ол болганлай кыуангыла. Казим бийик тауу аясында, аны жарыгында айны, чагы, поэзиябыз бар халкыны да адабиятларыны ичинде кесини намысы жерин алганды. Биз да халкыбыз, бизни да тилибиз, адабиятыбыз, уллу поэтибиз, энди ёген жангы усталарыбыз да барды. Ол керти байрамды. Шайыр тууган, ол акъ төпелерине кьарап, ёлмезлик назмуларын, поэмаларын этген Бизныгы тауларына баш ургъаныбызны бир заманда да кыймабыз. Казимча адамны, алай поэти ёсдорени халкыга – махтау эм испас!

КЪУЛИН Къайсын,
КЪМР-ни халк поэти, Ленинчи сауганын, СССР-ни кырып саугасыны лауреаты.

Улан борчуна кертичи

Казим малкьар халккы биринчи уллу поэти болганына кишини ишекиги жокду. Сёз устасы, дуния акъылманы, адамдык сабырлыгы, тозулуно, бирлини да ёкюло – бек биринчи Казимди. Энди биз алай кёребиз, алай анылабыз миллет сыйлыбызны, миллетни сыйын кётюрген, биринчи адамдыбызны.

Алай адеджики тагалары, Къайсын кеси айтхандан, 1938 жылда башлангандыла. Ол жайышдырып, кьаралп, «Казим, Сайлама чыгармалары» деп битеу да малкьар адабиятын тарыхында бек уллу маданияты, сыйы болган китаны дуния жарыгынын кёрурча этгенди.

Казимни куюенден акъсакъал биринчи кесинде тийишли китаптары октябрь кыйылап калады. Казимни куюенден акъсакъал биринчи кесинде тийишли китаптары октябрь кыйылап калады.

«Къарындашы сёзю» (Нальчик, 1957 ж.), «Малкьарны поэтери» (орус тилде, Москва, 1958 ж.), кибик китаплада басмаларыны жашуу кыуанчыну бушуун да, боранын, ариу конюнд да сыйындырган кёргөзгөнди. Алай закый чыгармаланы аны тилде басмалап, тынчайып кыуалмай, аланы юсперинден айта да билгенди, дуния поэзияда тийишли жерине да салганды.

Миллет поэтика аныламыбызны ол даражага жетдирген Къулыяланы Къайсын болганды. Казим уллу поэт эди, кеси заманында ёз халкыны анылау даражасындан көп да бийикге ёрлегенди. Ол затны заманында айтып аныглатар конюнд да уллу поэт, уллу окучу, закый адам керек болады. Казимни, халккына да насыбына алай адам Къайсынны бетинде кечге кыуалмай келгенди. Къайсынны жотолого, закыйлиги, адамлыгы Казимни бетинде миллет поэзияны ол жагына кьорек эс жетишкенди.

Казимни куюенден акъсакъал биринчи кесинде тийишли китаптары октябрь кыйылап калады. Казимни куюенден акъсакъал биринчи кесинде тийишли китаптары октябрь кыйылап калады.

Казимни куюенден акъсакъал биринчи кесинде тийишли китаптары октябрь кыйылап калады. Казимни куюенден акъсакъал биринчи кесинде тийишли китаптары октябрь кыйылап калады.

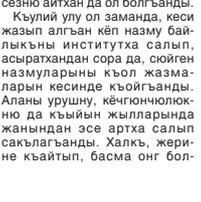
Казимни куюенден акъсакъал биринчи кесинде тийишли китаптары октябрь кыйылап калады. Казимни куюенден акъсакъал биринчи кесинде тийишли китаптары октябрь кыйылап калады.

Айттырга тийишлиди, 20-чы 30-чу жылда Казимни жакьарлаган тын тоюндю эл ол хажки болганын ючюн. Халкыга да, аны терен философия жашауу мааньыда чыгармаларындан эсе, терн зикирлер, большевик совет властын бир-бири ишлерин окуурамагъан назмулары кёбөрөк эшитилгенди. Анга кер, биринчи малкьар китаплада, Мечи уллу назмулары чыгарганын кыюй, Аландан урушун, кёчкочкюкюне да кызын жылларында кьарындашыуу аян жорегин, уллу сейрсинмуон сёндор-менгенди.

Тюрлю философия фикирлерин, жашау кыарамаларын жаздыргандыла. Къулий уллу, ол заманда жазганын бирге жыйышдырып, Казимни кесини кьёл жазмаларында да сайлап, тизип, Къабарты-Малкьар институту архивине салганды. Кеси акъсакъалы кыулай таныганыны, дагыды аны юсонден сатылары, эсгеруилери совет басмада терк-терк басмалангандыла. Алай бла Мечи уллу биринчи кезинде айтхан да ол болганды.

Къулий уллу ол заманда, кеси жазып алган көп назму байлыккы институтха салып, асыратхандан сора да, сойген назмуларыны кьёл жазмаларын кесинде кьойганды. Аландан урушун, кёчкочкюкюне да кызын жылларында жанындан эс артка салып сакьлаганды. Халк, жерине кыуапты, басма ог бол-

Тюзюн айтханда, ол китал малкьар жаркыландыруучуну ким болганын көргөзгөнди, аны уллу дунияга жолун башлаганды. Басмасы кыйын заманларда болганды. Шыкьандан кьаралп, битеу дуняны кёрганган уллу закый поэти Къайсын халкыла таныганыны, дагыды аны юсонден сатылары, эсгеруилери совет басмада терк-терк басмалангандыла. Алай бла Мечи уллу биринчи кезинде айтхан да ол болганды.

ТЕПЕЛАНЫ Алим,
КЪМР-ни халк жазычуу.

